

v priestore, ako sa navzájom ovplyvňujú a dopĺňajú. Celá časť je veľmi pútavá, zaujímavým spôsobom sú vysvetlené spomínané skutočnosti doplnením o praktické poznatky z rôznych krajín.

Druhá časť – Regionálny rozvoj a politika – je omnoho rozsiahlejšia, čo evokuje jej rozčlenenie na dve časti: regionálny rozvoj a regionálna politika. Táto časť obsahuje komplexné a navzájom prepojené poznatky v oblasti rozvoja regiónov a jednotlivých koncepcií rozvoja regiónov; podrobne sa venujú regionálnej politike, jej cieľom a aktérom, využívajú aktuálne poznatky z participácie na tvorbe Vízie rozvoja slovenskej spoločnosti. V závere je venovaný priestor európskej regionálnej politike. Aj keď by sa dalo o jednej z najvýznamnejších európskych politík písať rozsiahlejšie, znamenalo by to už ale podstatné

rozšírenie záberu učebnice. Na účely nadobudnutia základných informácií je rozsah tejto časti optimálny.

Významný prínos publikácie je však najmä v tom, že v porovnaní so spomínaným rakúskym dielom autori značne prispôsobili text potrebám študentov, čím výrazne priblížili problematiku rozvoja regiónov adresátom. Učebnica obsahuje množstvo schém, grafov a tabuliek, ktoré vhodne dopĺňajú text a znázorňujú rôzne procesy. Autori na spestrenie uvádzajú v schránkach reálne príklady, čím sa im podarilo dosiahnuť prepojenie teoretických poznatkov s reálnym fungovaním a priebehom rozličných procesov v regiónoch.

Jana Parížková

BALÁŽ, P. a kol.: Medzinárodné podnikanie: Na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky. 5. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: SPRINT dva, 2010. ISBN 978-80-89393-18-3

Publikácia P. Baláža a kol. je piatym prepracovaným a doplneným vydaním pôvodnej publikácie Medzinárodné podnikanie z roku 1995. Publikácia je určená pre predmet Medzinárodný obchod, ktorý sa vyučuje ako celouniverzitný predmet na všetkých fakultách Ekonomickej univerzity v Bratislave. Medzi autormi je možné nájsť pedagógov a odborníkov tak z prostredia katedry medzinárodného obchodu Obchodnej fakulty (P. Baláž, S. Ferenčíková, V. Gaval'ová, E. Kašťáková, L. Pavelka, I. Poliačik, S. Škorvágová, V. Svobodová, P. Verček), ako aj externú spolupracovníčku katedry pôsobiacu mimo Ekonomickej univerzity (E. Cihelková – Fakulta mezinárodních vzťahů, VŠE Praha). Oproti predchádzajúcim vydaniám došlo k obmene členov autorského kolektívu v prospech mladých pedagógov a výskumných pracovníkov pôsobiach na Obchodnej fakulte.

Medzinárodné podnikanie a jeho vývoj je v súčasnosti jednou z najaktuálnejších nosných tém súčasného vývoja hospodárskeho života. Pokračujúci proces globalizácie v 21. storočí výrazným spôsobom ovplyvňuje nielen svetové hospodárstvo ako celok, ale zároveň aj rozdelenie a prerozdelenie ekonomickej sily medzi kontinentmi, jednotlivými národnými ekonomikami a dokonca aj medzi jednotlivými transnacionálnymi a národnými korporáciami. Zmeny vo svetovom hospodárstve v novej vývojovej etape tretieho milénia znamenajú tiež významný posun v odbore medzinárodného podnikania. Ide predovšetkým o novú teritoriálnu alokáciu výroby tovarov a služieb vyvolanú tak ekonomickým, ako aj technickým a technologickým napredovaním. Významný je predovšetkým rozvoj industrializujúcich sa ekonomik v juhovýchodnej Ázii (a najmä Indie a Číny), ktorý spôsobuje postupnú reštrukturalizáciu niektorých tradičných odvetví v Eu-

rópe a Severnej Amerike. Svetová výroba tovarov sa postupne alokuje v krajinách, ktoré sú schopné využiť svoje komparatívne výhody lepšie ako tradičné vyspelé ekonomiky.

Piate prepracované a doplnené vydanie publikácie Medzinárodné podnikanie je s ohľadom na vyššie uvedené zásadne prepracované, modernizované pre potreby súčasného svetového vývoja ako aj obsahovo doplnené oproti predchádzajúcim vydaniám. Publikácia pozostáva z 15 kapitol, ktoré obsahovo napĺňajú požiadavky kladené na tento druh ekonomickej literatúry v rámci vzdelávacích programov na Slovensku aj v zahraničí. Jednotlivé kapitoly publikácie svojím rozsahom aj obsahom umožňujú lepšie pochopenie medzinárodného podnikania a jeho jednotlivých aspektov. Publikácia je zameraná na 5 ťažiskových oblastí v rámci medzinárodného podnikania: teória a prax svetového hospodárstva, teória a prax medzinárodného obchodu, zahraničnoobchodná prax, regionálna ekonomická integrácia a medzinárodné finančné prostredie. Jednotlivé kapitoly sa venujú čiastkovým problematikám v rámci vymedzených 5 oblastí, ich členenie je logické a práca je vhodne štruktúrovaná. Dôležitou súčasťou a zároveň aj významným uplatneným didaktickým prístupom sú ciele, zhrnutie a kontrolné otázky, ktoré sú súčasťou každej kapitoly. Tento prístup umožňuje čitateľovi lepšie pochopiť skúmanú problematiku, zákonitosti fungovania jednotlivých aspektov medzinárodného podnikania, ako aj overiť si, do akej miery sa mu podarilo osvojiť si predmetnú problematiku. Ďalšou významnou pozitívnou súčasťou, ktorá približuje praktickú stránku medzinárodného podnikania, sú aj prípadové štúdiá a príklady z praxe, ktoré tvoria integrálnu súčasť jednotlivých kapitol. Na týchto štúdiách a príkladoch si môže čitateľ precvi-

čiť zvládnutie teoretických poznatkov aplikovaných na praktické fungovanie jednotlivých aspektov medzinárodného podnikania.

Z formálneho aj obsahového hľadiska došlo v recenzovanej publikácii ku kvalitatívnemu posunu. Z formálneho hľadiska práca zodpovedá štandardu porovnateľných učebníc angloamerickej proveniencie, ktoré sa zaoberajú predmetnou problematikou. Tabuľky, grafy a boxy príkladov z praxe a prípadových štúdií sú čitateľné a zrozumiteľné. Oceňujem použitie ďalšej farby v celom texte publikácie, ktorá prispieva k väčšej čitateľnosti a prehľadnosti jednotlivých kapitol.

Pokiaľ ide o obsahové hľadisko, je možné pozorovať niekoľko zmien v štruktúre a rozsahu jednotlivých kapitol. Konštatujem, že zmeny, ktoré autori uplatnili voči štvrtému vydaniu, viedli k rastu kvality jednotlivých kapitol, ako aj celej publikácie. K lepšej prehľadnosti problematiky teórií medzinárodného obchodu určite prispelo zlúčenie pôvodnej druhej a tretej kapitoly do súčasnej jednej kapitoly (kapitola 2). Ako pozitívne vnímam aj vyčlenenie problematiky platobnej bilancie do samostatnej kapitoly (kapitola 14) a jej dôsledné prepracovanie a rozšírenie o problematiku výmenných kurzov a mechanizmu ich tvorby. Ďalším zlepšením prešla aj kapitola 7: Zahraničnoobchodná politika (kapitola 11 vo štvrtom vydaní), kde autori vysoko aktuálne zaradili časť týkajúcu sa spoločnej obchodnej politiky EÚ, ktorá v predchádzajúcich vydaniach z dôvodu neúčasti Slovenska v tomto integračnom zoskupení absentovala (aj keď jej zaradenie mohlo byť súčasťou predchádzajúceho vydania z roku 2005).

Z hľadiska štruktúry celej publikácie došlo k niektorým zmenám a k reorganizácii textu smerom k orientácii na päť ťažiskových oblastí spomenutých vyššie. Niektoré kapitoly, ktoré boli súčasťou predchádzajúcich vydaní, sa tak v najnovšom vydaní neobjavili: Burzové podnikanie, Podpora exportu, Rokovanie v medzinárodnom obchode, Corporate identity, Transnacionálne korporácie. Napriek tomu si celý text nového vydania zachováva logickú celistvosť a nadväznosť, čo čitateľovi umožňuje lepšie pochopiť a zvládnuť celú problematiku medzinárodného podnikania v rámci ťažiskových oblastí predložených jednotlivými autormi.

V súvislosti so štruktúrou textu je nevyhnutné stručne spomenúť obsah jednotlivých kapitol, ktorý by mal poskytnúť základný prehľad o obsahovej stránke predloženej publikácie. *Prvá kapitola* Svetové hospodárstvo a medzinárodný obchod sa venuje súvislostiam medzi týmito dvoma pojmami. Objasňuje základnú podmienku ďalšieho napredovania svetového hospodárstva, ktoré závisí od navzájom prepojených procesov internacionalizácie, interdependencie, integrácie a globalizácie. Kapitola sa tiež venuje analýze viacerých úrovní medzinárodného podnikania: nadnárodnej, medzinárodnej a mikroúrovni.

V druhej kapitole sú podrobne analyzované jednot-

livé teoretické prístupy skúmania medzinárodného obchodu od počiatkov ekonomickej teórie merkantilizmu cez klasické prístupy A. Smitha (absolútne výhody) a D. Ricarda (komparatívne výhody), neoklasické teórie (Leontiefov paradox, Heckscher-Ohlin-Samuelsonova teória, Rybczynského teoréma, syntéza Ch. Kindlebergera) až po neo-neoklasické teórie (nová teória obchodu spájaná s významnými ekonómami, ako P. Krugman a R. Solow, Porterov diamant národných konkurenčných výhod a ďalšie).

Tretia kapitola sa zaoberá regionálnou ekonomickou integráciou a jej úlohou vo svetovej ekonomike. Člení sa na dve hlavné časti: regionalizmus a Európska únia. Prvá časť analyzuje jednotlivé formy regionálnej integrácie (pásma voľného obchodu, colná únia, spoločný trh, menová únia, hospodárska únia, politická únia), ako aj podstatu regionalizmu a jeho vzťah k prebiehajúcej globalizácii. Okrem toho analyzuje aj príčiny, prínosy a riziká nového regionalizmu. Druhá časť sa venuje Európskej únii, jej systému vonkajších dohôd (ako napr. dohody z Lomé a Yaoundé) a novým trendom vo vonkajších vzťahoch EÚ – viacúrovňové vzťahy s rozvojovými krajinami, bilaterálne dohody so strategickými partnermi, dohody s inými regionálnymi integračnými celkami.

Štvrtá kapitola teoreticky vymedzuje priame zahraničné investície (definícia a členenie). Dôležitým vstupom je časť venovaná motívom priamych zahraničných investícií (PZI), ako aj časť týkajúca sa rôznych teórií PZI (rozvojové teórie, eklektická teória). Súčasťou kapitoly je aj analýza základných trendov vo vývoji PZI, medzinárodných fúzií a akvizícií.

Piata kapitola vymedzuje pojem medzinárodného manažmentu ľudských zdrojov (uvádza definíciu, základné rozdiely medzi domácim a medzinárodným manažmentom ľudských zdrojov, faktory zmiernujúce tieto rozdiely). Druhá časť kapitoly sa venuje jednotlivým prístupom k medzinárodnému manažmentu ľudských zdrojov, v poslednej časti sa aplikujú vybrané aspekty manažmentu ľudských zdrojov v zahraničných firmách na Slovensku (na základe dotazníkového prieskumu sa firmy vyjadrovali k otázkam, ako transfer technológií, zloženie manažmentu, motívy obsadzovania kľúčových pozícií expatriatmi, miera tréningu a rozvoja kompetencií slovenských manažérov v zahraničí).

V šiestej kapitole autori analyzujú postavenie a význam medzinárodného obchodu vo svetovej ekonomike, štyri základné funkcie medzinárodného obchodu (transformačnú, zahraničný obchod ako faktor ekonomického rastu, parametrickú a proporcionálnu). Súčasťou kapitoly je analýza jednotlivých vývojových etáp medzinárodného obchodu od prvej fázy, ktorá sa začala v druhej polovici 19. storočia (približne 1870) až po súčasnú (piatu) fázu začiatkom 21. storočia. Pozornosť sa venuje aj vývoju obchodu so službami, ako

aj teritoriálnej a komoditnej štruktúre medzinárodného obchodu. Posledná časť kapitoly sa venuje významu Všeobecnej dohody o clách a obchode a Svetovej obchodnej organizácie pri liberalizácii a rozvoji medzinárodného obchodu v priebehu 20. a začiatkom 21. storočia.

Siedma kapitola logicky nadväzuje na predchádzajúcu kapitolu významom zahraničnoobchodnej politiky pre ekonomiku krajiny a analýzou základných autonómnych a zmluvných nástrojov zahraničnoobchodnej politiky. Posledná časť kapitoly je zameraná konkrétne na spoločnú obchodnú politiku EÚ a autonómne nástroje, ktoré EÚ uplatňuje voči tretím krajinám (spoločný colný sadzovník, kvóty, stropy, netarifné prekážky).

Vzhľadom na ekonomický rozvoj niektorých menej vyspelých krajín sa *ôsma kapitola* venuje postaveniu rozvojových krajín v medzinárodnom obchode. Pozornosť sa sústreďuje na špecifikáciu všeobecnej charakteristiky rozvojových krajín, ich spoločensko-ekonomickým znakom a diferenciacnym procesom v ich vývoji (novoundustrializované krajiny juhovýchodnej Ázie a najmenej rozvinuté krajiny). Kapitola analyzuje aj postavenie rozvojových krajín v medzinárodnom obchode a ich obchodnú spoluprácu s vyspelými ekonomikami.

V deviatej kapitole sa autori venujú postaveniu Slovenskej republiky v medzinárodnom obchode, pričom sa kladie dôraz na zmeny v zahraničnoobchodnej politike Slovenska počas transformácie z plánovanej na trhovú ekonomiku, ako aj na komparatívne výhody slovenskej ekonomiky. Kapitola sa venuje aj vývoju teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného obchodu Slovenska.

Desiata kapitola prináša pohľad na jednotlivé druhy obchodných operácií, ako sú napr. reexport, switch, barter, kompenzačné obchody, cash-back a ďalšie formy obchodovania na medzinárodných trhoch. Pozornosť sa venuje aj faktorom ovplyvňujúcim výber konkrétnej obchodnej metódy.

Na desiatu kapitolu svojim obsahom priamo nadväzuje *jedenásta kapitola*, ktorá rozoberá zmluvné zabezpečenie vývozných a dovozných operácií. Ana-

lyzovaný je celý logistický proces týchto operácií od právnych aspektov medzinárodnej kúpnej zmluvy, cez prípravu operácií (tvorba ceny, využitie INCOTERMS 2000) až po analýzu medzinárodnej kúpnej zmluvy (spôsob uzavretia, náležitosti, plnenie).

V logickej súvislosti s predchádzajúcimi kapitolami je aj *dvanásta kapitola*, ktorá sa zaoberá otázkou medzinárodného marketingu, analyzuje medzinárodné marketingové prostredie na makroúrovni aj mikroúrovni a venuje sa analýze jednotlivých zložiek marketingového mixu – produktu, cene, distribúcii a komunikácii.

Posledné tri kapitoly publikácie sa zameriavajú na otázky medzinárodných financií, platobnej bilancie a medzinárodného kapitálu a platobného styku. *Trinásta kapitola* približuje medzinárodný menový systém a jeho historický vývoj od 19. storočia (zlatý štandard, dolárový štandard a systém pružných menových kurzov) a európsky menový systém. Okrem toho sa venuje postaveniu Slovenska v Európskej menovej únii.

Štrnásť kapitola sa venuje analýze platobnej bilancie (štruktúra, transakcie, stav) a podstate a mechanizmu tvorby výmenných kurzov. Časť kapitoly si všimá obchodovanie na menových trhoch.

Posledná, *pätnásta kapitola*, sa zameriava na globálnu finančnú krízu a postavenie medzinárodného kapitálu v nej, ako aj na otázky platobného styku. Analyzuje hlavné príčiny vzniku krízy, realizáciu medzinárodného platobného styku v podmienkach EÚ, riziká v medzinárodnom obchode. Osobitne ju charakterizuje postavenie a použitie zmienok a šekov v medzinárodnom obchode, ako aj ďalšie platobné prostriedky (dokumentárne inkaso, dokumentárny akreditív).

Napriek tomu, že publikácia P. Baláza a kol. *Medzinárodné podnikanie* je primárne určená študentom Ekonomickej univerzity, som toho názoru, že môže prispieť k ďalšiemu vzdelávaniu aj odbornej verejnosti, pracovníkov v medzinárodnom obchode, ako i širokej verejnosti, ktorá sa o uvedenú problematiku zaujíma.

Martin Grešš

VELICHOVÁ, E.: Didaktika cvičnej firmy – teória a prax. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2010, 189 s., ISBN 978-80-225-3055-2.

Finančná kríza, ktorá zasiahla ekonomiku všetkých štátov, sa nepriaznivo podpísala pod súčasný stav na trhu práce. Stále viac absolventov aj ekonomických odborov napriek snahe zapojiť sa aktívne do pracovného procesu rozširuje nedobrovoľne rady nezamestnaných. V tomto neľahkom období sa o to viac prejavujú konkurenčné výhody jednotlivých uchádzačov, ktoré môžu viesť k úspešnému získaniu voľného

pracovného miesta. Jednou z nich je prax, ktorú často požadujú podniky pri inzerovaní voľných pracovných pozícií. Nie všetci študenti však počas štúdia pracujú v nejakej firme, a tak veľakrát pociťujú absenciu praktického precvičenia získaných vedomostí. Určitou náhradou, ktorá aspoň sčasti zastúpi reálnu prax v podniku, je absolvovanie vyučovacieho predmetu cvičná firma. Umožní študentom integrovať vedomosti, zruč-